

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
JESSENIOVA LEKÁRSKA FAKULTA V MARTINI

Komunitná ošetrovateľská starostlivosť Možnosti inštitucionálnej starostlivosti

Mária Tabaková

Komunitné ošetrovateľstvo

- syntéza praktického ošetrovateľstva a verejno-zdravotnej praxe týkajúcej sa podpory a ochrany zdravia populácie
- jeho úlohou je podporovať a uchovávať zdravie populácie
- činnosti nie sú ohraničené na vek, ani limitované na jednotlivé diagnostické skupiny
- proces je kontinuálny
- zameriava sa na jednotlivcov, rodinu, skupinu alebo celú komunitu
- mení sa podľa zdravotných potrieb verejnosti

Všeobecné princípy komunitnej starostlivosti

- 24–hodinová dostupnosť základnej pomoci
- ľahká dostupnosť zdravotných a sociálnych služieb - v zmysle fyzickom (transport) a psychologickom (informačná sieť)
- kontinuita a prepojenie zdravotnej a sociálnej, ústavnej a komunitnej starostlivosti
- multidisciplinárna spolupráca a koordinácia činnosti poskytovateľov zdravotných a sociálnych služieb
- možnosť výberu služieb
- individuálny prístup – rešpektovať jedinečnosť každého človeka
- diskretnosť pri podávaní informácií

	TRADIČNE ORIENTOVANÉ	KOMUNITNE ORIENTOVANÉ
primárne zameranie	chorý jednotlivec (na základe kuratívneho modelu)	komunitné zdravie (na základe demogr. socioekon. a environ. údajov a modelu zodpovednosti za vlastné zdravie)
cieľová populácia	chorí a postihnutí vyhľadávajúci zdravotnícku pomoc	celá populácia, najmä odkázané a rizikové skupiny
primárne výučbové zariadenia	nemocnice, zdravotnícke zariadenia, domovy	všade, kde sú ľudia
úloha sestry	špecializovaná, prepojená v rámci sektora zdravotníctva	široká, nezávislá a prepojená so sektormi, súvisiacimi so zdravím

zameranie sestry	stavy vyžadujúce hospitalizáciu	podpora zdravia, prevencia ochorení, rehabilitácia
ošetrovateľská prax	ťažisko ambulantná prax, povinnosti sestry sú zamerané hlavné na splnenie terapeutických nariadení lekára,	princíp primárnej zdravotnej starostlivosti, zapojenie komunity do procesu,
terapia	dosiahnuť stav, keď môže byť pacient prepustený z nemocnice	zlepšenie zdravotného a výživového stavu pacienta, rodiny, komunity, sebestačnosť

prevencia	zameranie na sekundárnu a terciárnu prevenciu	zameranie na primárnu prevenciu
vyhodnocovanie ošetrovateľskej praxe	počet pacientov prepustených z ošetrovania na základe diagnózy, frekvencia a intenzita kontaktu s pacientom	percentuálne pokrytie obyvateľstva, spokojnosť konzumenta, zabezpečenie kvality, štatistika zmien zdravotného stavu u rizikových skupín / komunít
poskytovanie zdravotníckych služieb	inštitucionálna a individuálna starostlivosť o pacienta	primárna starostlivosť pre všetkých, zapojenie ďalších sektorov, tímový prístup

Cieľ komunitnej ošetrovateľskej starostlivosti

- Udržať seniora čo najdlhšie v jeho pôvodnom prostredí, so zachovaním jeho sebestačnosti, zmiernením utrpenia a udržaním kvality života na maximálne možnej úrovni.

Inštitucionálna starostlivosť - zdravotnícke zariadenia

- **geriatrické oddelenia**
- **gerontopsychiatrické oddelenia (v rámci psychiatrických kliník)**
- **LDCH, ODCH**
- **paliatívna a hospicová starostlivosť**
- **dom ošetrovateľskej starostlivosti**

Dom ošetrovateľskej starostlivosti

- ústavná zdravotná starostlivosť → nepretržitá ošetrovateľská starostlivosť (dlhšie ako 24 h)
- súčasťou zdravotníckeho zariadenia alebo samostatné zdravotnícke zariadenie
- prijatie do domu → po odporúčení lekára ústavnej alebo ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Zameriava sa na:

- ✓ udržanie a zlepšenie kvality života
- ✓ pooperačné a post hospitalizačné obdobie
- ✓ predchádzanie zdravotným komplikáciám

(Vestník MZ SR, 17-23/2006, Odborné usmernenie o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti v dome ošetrovateľskej starostlivosti)

Dom ošetrovateľskej starostlivosti

- Humenné
- <http://www.ošetrovatelskecentrumhe.ikas.sk/lozkove-zariadenia/dom-ošetrovateľskej-starostlivosti-dos>
- Čadca – súčasť Kysuckej nemocnice s poliklinikou
- <http://www.kysuckanemocnica.sk/oddeleniedet.php?c=2>
- obec Zborov (okres Bardejov), Lehnice (okres Dunajská Streda), Prešov, Stropkov, Vranov, Piešťany, Nitrianske Rudno, Bratislava

Sociálne služby

Odborné činnosti, obslužné činnosti alebo ďalšie činnosti zamerané na:

- prevenciu vzniku **nepriaznivej sociálnej situácie**, jej riešenie alebo zmiernenie
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť **samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti**
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojenie **základných životných potrieb fyzickej osoby**
- riešenie **krízovej sociálnej situácie**
- prevenciu **sociálneho vylúčenia**

(Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách)

Odborné činnosti – sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv, ošetrovateľská starostlivosť, pracovná terapia ...

Obslužné činnosti – ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie, údržba bielizne a šatstva ...

Ďalšie činnosti – utváranie podmienok na prípravu stravy, výdaj stravy, úschova cenných vecí, vzdelávanie, záujmová činnosť ...

Forma sociálnej služby

- **ambulantná** (osoba dochádza do miesta poskytovania sociálnej služby)
- **terénna** (poskytuje sa osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí, programy)
- **pobytová** (jej súčasťou je ubytovanie)

Inštitucionálna starostlivosť – sociálne zariadenia

- **zariadenie podporovaného bývania**
- **zariadenie pre seniorov**
- **zariadenie opatrovateľskej služby**
- **rehabilitačné stredisko**
- **domov sociálnych služieb**
- **špecializované zariadenie**
- **denný stacionár**

(Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách)

Inštitucionálna starostlivosť

– sociálne zariadenia

Zariadenie podporovaného bývania

- pre osobu, ktorá je odkázaná na dohľad, pod ktorým je schopná viesť samostatný život
- dohľad – usmerňovanie a monitorovanie pri zabezpečovaní sebaobslužných výkonov, úkonov, starostlivosti o svoju domácnosť v rámci zariadenia a základných sociálnych aktivít
- zariadenie neposkytuje ošetrovateľskú starostlivosť
- poskytuje sa - ubytovanie, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní prác, sociálna rehabilitácia, podmienky na prípravu stravy

Zariadenie pre seniorov

- pre osobu, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, alebo si to vyžadujú iné vážne dôvody
- zariadenie poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť
- spôsob posudzovania odkázanosti (Príloha č. 3, Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách)

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Martin

- <http://mazura.dsszsk.sk/>

Zariadenie opatrovateľskej služby

- poskytuje sa sociálna služba plnoletej fyzickej osobe na určitý čas, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby
- zariadenie poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť

Rehabilitačné stredisko

- poskytuje sa sociálna služba osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby
- slabozraká, nepočujúca alebo má ťažkú obojstrannú nedoslýchavosť
- zariadenie neposkytuje ošetrovateľskú starostlivosť
- starostlivosť sa poskytuje len na určitý čas

Domov sociálnych služieb

- poskytuje sociálnu službu osobe (stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy 3) alebo osobe ktorá je nevidiaca (stupeň odkázanosti je III)
- zariadenie poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť

Špecializované zariadenie

- poskytuje sociálnu službu osobe (stupeň odkázanosti je V podľa prílohy 3) a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS)
- zariadenie poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť

Denný stacionár

- poskytuje sa sociálna služba osobe, ktorá je odkázaná na sociálnu službu len na určitý čas počas dňa
- zariadenie neposkytuje ošetrovateľskú starostlivosť
- poskytuje sa sociálne poradenstvo aj rodine alebo inej fyzickej osobe, ktorá zabezpečuje pomoc klientovi v domácom prostredí

Podporná služba – odľahčovacia služba

- je poskytovaná fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím
- cieľ – poskytnúť fyzickej osobe ktorá opatruje nevyhnutný odpočinok na účel udržania jej fyzického, duševného zdravia a prevenciu jeho zhoršenia
- poskytuje sa na celé dni, najviac 30 dní v kalendárnom roku, nevyčerpané dni nemožno použiť v nasledujúcom roku, povinná je ju poskytnúť obec – ambulantnú, terénnu alebo pobytovú (najmenej 12 hod denne)

Ďalšie sociálne služby

Opatrovateľská služba

- poskytuje sa fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby (stupeň odkázanosti II), je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách (podľa prílohy č. 4 Zákona 448/2008 Z.z.)
- rozsah úkonov určuje obec v hodinách
- nesmie sa poskytnúť osobe – ktorej sa poskytuje pobytová sociálna služba; ktorá je opatrovaná fyzickou osobou poberajúcou peňažný príspevok; ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu

Prepravná služba

- pre osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, s obmedzenou schopnosťou pohybu (odkázanosť preukázať posudkom vydaným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny; nepriaznivý zdravotný stav preukázať potvrdením poskytovateľa zdravotnej starostlivosti)

Sprievodcovská služba a predčitateľská služba

- pre osobu ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a pre osobu s mentálnym postihnutím

Tlmočnícka služba

- tlmočenie v posunkovej reči, artikulačné tlmočenie alebo taktilné tlmočenie

Požičiavanie kompenzačných pomôcok

- požičiava sa na dohodnutý čas (najdlhšie do zabezpečenia pomôcky na základe verejného zdravotného poistenia)
 - forma peňažného príspevku na zaobstaranie pomôcky
 - zoznam zdravotníckych pomôcok vypracovaný poisťovňami (plne alebo čiastočne uhrádzané, sú vypracované obmedzenia, limity, časť pomôcok sa prenajíma, napr. oxygenátor – www.health.gov)

	Kategorizácia k 1. 10. 2011	Kategorizácia k 1. 1. 2012
Počet zdravotníckych pomôcok celkovo	4 487	3 784
Bez doplatku poistenca celkom	2 360	2 226
s doplatkom poistenca menej ako 1,00 euro	286	217
s doplatkom poistenca od 1,00 do 1,99 euro	166	120
s doplatkom poistenca od 2,00 do 3,49 euro	190	125
s doplatkom poistenca od 3,50 do 4,99 euro	106	105
s doplatkom poistenca 5,00 euro a viac	1 370	991
S doplatkom poistenca celkom	2 135	1 558

Zoznam pomôcok – limitové tabuľky

www.health.gov

Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb

- <http://www.employment.gov.sk/CRP/>

Peňažné príspevky

(Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny)

- **za opatrovanie**
- pre fyzickú osobu (príbuzný alebo iná osoba), ktorá opatruje občana s ŤZP
- aj keď fyzická osoba má zamestnanie a príjem nie je vyšší ako dvojnásobok sumy životného minima (zamestnanie nesmie byť v rozpore s účelom a rozsahom opatrovania)
- **na úpravu bytu, rodinného domu (jednorazový)**
- na dosiahnutie bezbariérovosti a zvýšenie schopnosti fyzickej osoby s ŤZP premiestňovať sa, orientovať sa, dorozumievať sa alebo zabezpečiť si sebaobsluhu (nie na vybudovanie nového objektu)

- **peňažný príspevok na osobnú asistenciu**
- vykonáva osobný asistent (najviac 10 h denne), príspevok je pre osobu s ťažkým zdravotným postihnutím
- maximálny počet hodín asistencie do roka – 7300 h
- **peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla** (jednorázový)
- pre osobu, ktorá je podľa komplexného posudku odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom
- **peňažný príspevok na prepravu**
- jeho účelom je zabezpečenie mobility občana s ťažkým zdravotným postihnutím

- **peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov**
- pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je podľa komplexného posudku odkázaná na kompenzáciu zvýšených výdavkov (napr. na diétne stravovanie, na zvýšené výdavky súvisiace so starostlivosťou o psa)
- **peňažný príspevok na kúpu pomôcky, na výcvik používania pomôcky, na úpravu pomôcky**
- pomôckou (na účely tohto zákona) je vec, technologické zariadenie alebo jeho časť, ktoré umožňujú alebo sprostredkujú fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím vykonávať činnosti, ktoré by bez ich použitia nemohla vykonávať sama alebo vykonávanie tejto činnosti by bolo spojené s nadmernou fyzickou záťažou

- **peňažný príspevok na kúpu zdvíhaciu zariadenia**
- pre fyzickú osobu so zníženou schopnosťou pohybu na prekonávanie architektonických bariér a na zvýšenie schopnosti osoby premiestňovať sa alebo zabezpečiť sebaobsluhu

(Zákon č. 447/2008 o peňažných príspevkoch)

Humanitárne združenia a organizácie nápomocné seniorom

- Humanitárne združenie „Ľudské srdce“
- Makrína
- Spoločnosť Samaritán
- Spoločnosť ľudí dobrej vôle
- Vzájomnosť
- Slovenská Alzheimerova spoločnosť

Domáca ošetrovateľská starostlivosť

- je to integrovaná forma starostlivosti poskytovaná individuálne klientovi na základe holistického chápania s rešpektovaním ľudských práv, pri využití zostávajúcich potenciálov klienta a začlenenia rodinných príslušníkov alebo blízkych do starostlivosti
- poskytuje sa pacientom všetkých vekových skupín v ich prirodzenom sociálnom prostredí
- koncepcia DOS je podmienená princípom pevnej väzby a interakcie ľudskej bytosti so svojím vlastným sociálnym prostredím
- zameriava sa na primárnu, sekundárnu aj terciárnu prevenciu

Domáca ošetrovateľská starostlivosť

Kritéria na poskytovanie DOS:

- ✓ jednotlivci vyžadujú ošetrovateľskú starostlivosť
- ✓ sú imobilní, čiastočné imobilní
- ✓ nevyžadujú ústavnú zdravotnú starostlivosť (alebo ju odmietli)

(Vestník MZ SR, 2007, čiastka 8-10 / zrušený)

DOS navrhuje:

- *lekár všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti*

Návrh DOS môže odporučiť:

- lekár špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- ošetrojúci lekár ústavnej zdravotnej starostlivosti
- ošetrojúca sestra ústavnej zdravotnej starostlivosti
- ošetrojúca pôrodná asistentka ústavnej zdravotnej starostlivosti

O poskytnutie DOS môže lekára požiadať aj rodinný príslušník alebo zákonný zástupca.

(Vestník MZ SR, 2007, čiastka 8-10 / zrušený)

posúdenie aktuálneho stavu klienta → určenie
stupňa mobility (sestrou alebo pôrodnou
asistentkou)

vypracovanie plánu ošetrovateľskej starostlivosti
(sestrou alebo pôrodnou asistentkou)

schválenie plánu lekárom všeobecnej zdravotnej
starostlivosti

schválenie návrhu na poskytovanie domácej
ošetrovateľskej starostlivosti príslušnou
zdravotnou poisťovňou

prehodnotenie v spolupráci s lekárom všeobecnej
zdravotnej starostlivosti (každé 3 mesiace)

Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti

- patria do siete zdravotníckych zariadení - ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- sú súčasťou primárnej zdravotnej starostlivosti
- zabezpečujú komplexnú ošetrovateľskú starostlivosť v koordinácii s ambulantnou, ústavnou aj opatrovateľskou starostlivosťou

Dokumentácia v ADOS

- **ošetrovateľský záznam** (vstupné posúdenie zdravotného stavu osoby) *(príloha 14)*
- **dekurz ošetrovateľskej starostlivosti** (rozsah poskytnutej starostlivosti a služieb, identifikácia pracovníka) *(príloha 5)*
- **návrh** na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti *(príloha 15)*
- **dohoda** o poskytovaní zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti *(príloha 16)*

(Vestník MZ SR, čiastka 42-48, z 15. októbra 2009, roč. 57)

Zápis o vykonanom výkone obsahuje – *dátum a čas, stručný popis výkonu a vyhodnotenie, čitateľný podpis sestry, pôrodnej asistentky alebo zdravotníckeho asistenta*

Výkony uskutočňované sestrami ADOS

- stanovené Nariadením vlády SR
č. 223/2005 (bodové zvýhodnenie pacientov)
- obmedzované zdravotnými poisťovňami

Profesijné združenia sestier ADOS

- Sekcia ADOS v rámci Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek
- Asociácia ADOS

Personálne zabezpečenie ADOS

- **Odborný zástupca**

- ✓ odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností
- ✓ špecializácia v špecializačnom odbore ošetrovateľská starostlivosť v komunite
- ✓ najmenej 5 rokov odbornej zdravotníckej praxe

(Zákon č. 296/2010 Z.z.)

- **Sestra**

- ✓ špecializáciu v špecializačnom odbore ošetrovateľská starostlivosť v komunite alebo v príslušnom špecializačnom odbore

(Zákon č. 428/2006 Z.z.)

Formy domácej ošetrovateľskej starostlivosti

- **Akútna** – pooperačná, poúrazová starostlivosť
- **Dlhodobá** – pacienti s chronickým ochorením, ktorých zdravotný a duševný stav vyžaduje dlhodobú a pravidelnú ošetrovateľskú starostlivosť
- **Preventívna** – primára, sekundárna, terciárna prevencia
- **Domáca hospicová starostlivosť** – pacienti v terminálnom štádiu života

Faktory ovplyvňujúce rozvoj DOS

- vzrastajúci ekonomický tlak
- starnutie populácie
- zmena štruktúry roli v rodine
- vzrastajúci dopyt po poskytovaní služieb v domácnosti zo strany verejnosti
- rozvoj modernej technológie
- ťažisko starostlivosti sa presúva z akútnych na chronické ochorenia

Zdroje

- Vestník MZ SR, 17-23/2006, Odborné usmernenie o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti v dome ošetrovateľskej starostlivosti
- Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách...
- Zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch
- Vestník MZ SR, 2007, čiastka 8-10. Odborné usmernenie o poskytovaní domácej ošetrovateľskej starostlivosti
- *Vestník MZ SR, čiastka 42-48, z 15. októbra 2009, roč. 57. Odborné usmernenie MZ SR o vedení zdravotnej dokumentácie*
- HANZLÍKOVÁ, A. 2006. Komunitné ošetrovateľstvo. 3. vyd. Martin : Osveta, 2006. 279 s. ISBN 80-8063-213-8.
- JAROŠOVÁ, D. 2007. Úvod do komunitního ošetrovateľství. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 99 s. ISBN 978-80-247.
- MALÍKOVÁ, E. 2011. Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha : Grada Publishing, 2011. 328 s. ISBN 978-90-247-3148-3.
- <http://www.osetrovateľskecentrumhe.ikas.sk/lozkove-zariadenia/dom-oetrovateľskej-starostlivosti-dos>
- <http://www.kysuckanemocnica.sk/oddeleniedet.php?c=2>
- <http://www.employment.gov.sk/CRP/>
- www.health.gov

Ďakujem za pozornosť